І чужому научайтеся,
Й свого не цурайтеся...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXV. Ч. 67. ДЖЕРЗИ СИТІ І НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 9-го КВІТНЯ 1958 П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, APRIL 9. 1958 No. 67. VOL. LXV.

ЗРІСТ БЕЗРОБІТТЯ НАЙНИЖЧИЙ НА ПРОТЯЗІ ПІВРОКУ

В БЕРЕЗНІ ЧИСЛО БЕЗРОБІТНИХ ЗБІЛЬШИЛОСЯ ТІЛЬКИ НА 25,000, А ЧИСЛО ЗАТРУДНЕНИХ ЗРОСЛО НА 323,000

Вашингтон. — Згідно з урядовою статистикою число безробітних в місяці від половини лютого до половини березня цього року збільшилося тільки на 25,000, а число затруднених в тому самому часі збільшилося на 323,000. Число безробітних в березні становило 5,198,000 (в лютому 5,173,000), а число затруднених — 62,311,000. В порівнанні з попередніми роками число безробітних є надто велике для місяця березня, коли те число повинно зменшуватися внаслідок збільшеного руху в будівельному промислі і рільництві, а число затруднених збільшилося незначно. Але секретар праці Джеймс П. Мічелл і секретар скарбу Роберт Б. Андерсон вважають, що числа затруднених і безробітних в березні є покажчиком того, що економіка країни починає поправлятися, бо в попередніх місяцях число безробітних збільшувалося на сотки тисяч. Президент Айзенгавер має обговорювати господарську ситуацію зі своїми чотирма господарськими і фінансовими дорадниками. На цій конференції будуть присутні секретар скарбу Андерсон, голова Ради Федеральної Резерви Вільям Мек Чесні, голова ради економ. дорадників Реймонд Дж. Солніє і економічний асистент Президента — Гебріел Годж. — Економісти вдоволені з того, що темпо зросту числа безробітних сповільнилося, але вони турбуються тим, що 7 відсотків всієї робітної сили країни не працює. Цей відсоток є найвищий від жовтня 1949 року, коли число безробітних було велике внаслідок страйку в сталевому промислі. Збільшення числа затруднених спричинене тим, що в фармерстві дістало працю 242,000 осіб. В промислі число затруднених збільшилося тільки на 81,000. Президент Айзенгавер передбачив був ще в Дні Линколна, що в „березні буде початок кінця економічної знижки", і що тоді почнеться збільшування числа затруднених. Та найгірше те, що, згідно з даними департаменту праці, число тих, які голосилися про виплату безробіття в другій половині березня ц. р., знову збільшилося. Якщо ця тенденція буде продовжуватися і в квітні, то не можна буде сподіватися вже тепер поліпшення в економіці країни.

Летунство плянує вже в 1959 році випустити ракету з людиною

Вашингтон. — Тижневик „Авіейшен Вік" пропонує програму, згідно з якою вже при кінці 1959-го року ЗДА мали б випустити штучний сателіт з людиною. Згідно з пропозицією цього фахового тижневика будова такої ракети коштувала б 170,000,000 долярів, це значить тільки на 60,000,000 більш від того, що коштує сателітова ракета „Ванґард". Ця ракета з людиною мала б летіти на висоту 200 миль, впродовж двох днів кружляти довкола Землі, а після того ракета знову ввійшла б в атмосферу та повернулася б разом із людиною на Землю. Людина мала б бути жива й здорова. Автор статті в „Авіейшен Вік" заявляє, що не треба до здійснення цього пляну якихось нових винаходів або нових матеріялів, тільки вистачить поробити деякі поліпшення в теперішніх ракетах, щоб людина могла в здоров'ї відбути подорож довкола Землі.

ЗДА таврують закуп Індонезією зброї в Совєтах

Вашингтон. — З'єдинені Держави „висловлюють жаль, що Індонезія закупила в комуністичних країнах зброю, для можливого вживання її проти тих індонезійців, які одверто противляться зростові впливів комунізму в Індонезії", — заявив речник Державного Департаменту, Линколн Вайт. Ця заява прийшла у відповіді на офіційне повідомлення індонезійського уряду, що Індонезія закупила зброю в Польщі, Чехословаччині й Югославії, включно з турбомоторовими і ракетними літаками совєтських марок. Ця американська заява — інформує преса — є інтерпретована дипломатичними колами у Вашингтоні, як вияв виразної симпатії американського уряду для повстанців на Суматрі, які створили революційний уряд на знак протесту проти про-комуністичного режиму президента Сукарна. Сукарно, відкинувши західній зразок демократії, проголосив концепцію „керованої демократії" з участю комуністів у державному проводі. Західні чинники вважають, що найбільше зло тієї „керованої демократії" в тому, що насправді „керують" нею комуністи, які — завдяки цій офіційній підтримці збоку президента Індонезії Сукарна стали найсильнішою в Індонезії легальною політичною партією, що користується всебічною підтримкою від комуністичного Китаю.

СВІТОВИЙ БАНК ДОПОМОЖЕ ЄГИПТОВІ РОЗБУДУВАТИ СУЕЗ

Каїро. — Президент Міжнародного Банку для Відбудови й Розвитку, відомого популярно під назвою Світового Банку з осідком у Ню Йорку, Юджин Р. Блек, заявив на пресовій конференції в столиці Єгипту в минулий понеділок 7 квітня, що названий банк візьме активну участь у виготовленні плянів для розбудови Суезького каналу. Щоб збільшити ужиткову вартість Суезького каналу, треба його поглибити і поширити, так, щоб вможливити користування ним новітніми великими, головно нафтоналивними кораблями. Блек заявив, що треба перевести над цим додаткові студії і досліди, щоб могти остаточно скласти пляни робіт, і саме в цій підготовчій стадії Світовий Банк візьме негайно активну участь. Очевидно — за газетними коментарями — роля Світового Банку не обмежиться до помочі у виготовленні самих плянів, тільки так само — у переведенні робіт в каналі, дармащо Блек заявив, що покищо Єгипет не зголосив прохання на признання йому будь-якої фінансової позики. Блек конферував протягом двох годин з президентом Насером, міністром закордонних справ д-ром Махмудом Фавзі, міністром торгівлі Абдель Монеімом ель-Кайссуні та з американським генералом Реймондом Вілером, який — після англо-французького наїзду на Єгипет — керував з доручення Об'єднаних Націй роботами над очищенням Суезького каналу від кораблів і мостів, що їх зумисне затопили були єгиптяни, щоб заблькувати канал. Крім цього, Юджин Блек конферував з теперішнім єгипетським головним адміністратором Суезького каналу, Юнісом. Президент Світового Банку включився в затяжний єгипетсько-західній спір, що вибух був з приводу націоналізування Єгиптом Компанії Суезького Каналу. Єгипет прийняв його посередництво в справі мирної полагоди претенсій, що їх має названий правий первісний власник Суезького каналу. Компанія Суезького Каналу, що її головним уділовцем є Англія, зголосила претенсію на відшкодування у висоті $575 мільйонів. Безпосередні єгипетсько-англійські переговори в цій справі, ведені в Римі, не дали були позитивного висліду і Блек пробує своїм посередництвом довести їх до успішного кінця.

По 1,000 долярів від кожного мешканця Землі на зброєння

Лле Бопорт, Квебек. — Фізики, біологи, генетики і хеміки, учасники Конференції Нуклеарних Науковців, ствердили, що якщо теперішні перегони у зброєнні продовжуватимуться до 1970 року, то через 12 років кошти світового озброєння становитимуть таку суму, що на кожну живу людську істоту випаде по 1,000 долярів. В 1970 році треба буде видати на зброєння в ЗДА 700 більйонів долярів; по тільки саме видадуть тоді на зброю і СССР і решта світу, що разом дасть понад 2,000,000,000,000 долярів (два трильйони). На цій конференції ствердили, що тепер вже і численні малі держави можуть випродукувати не тільки атомову, але й водневу бомбу, якщо матимуть потрібний сировець. І тому за 5 років навіть найменша держава зможе мати атомову зброю, якщо цього схоче. Об'єднані Нації повинні подбати про те, щоб окремий договір реґулював уживання атомової зброї.

Хрущов ставить Совєти на перше місце у світовій економіці й науці

Будапешт. — „Запаморочений від успіхів" Нікіта Хрущов відсунув вже З'єдинені Держави на друге місце в змаганнях за провід у світовій економіці і науці та признав перше місце Совєтському Союзові з мізерною життьовою стопою його 200 мільйонів нещасних мешканців. „Тепер є у світі тільки дві держави, які суперничать економічно — Совєтський Союз і З'єдинені Держави Америки" — повчав Хрущов своїх слухачів в мадярському містечку Сольноку. „Англія, Франція, Німеччина й інші так звані розвинені країни залишились далеко позаду" — твердив Хрущов, даючи цим доказ своєї повної іґноранції, як виглядає Захід Европи. На доказ, що Совєти є „найпершою потугою у світі" — Хрущов ставив запити і сам на них відповідав: „Хто дає високу освіту найбільшому числу людей? Совєтський Союз! Хто перший випустив два спутніки? Совєтський Союз!" У цій своїй промові перед мадярськими селянами і маломістечковими слухачами, що збіглись на збори з Хрущовим, як на рідке видовище, — Хрущов скинув вину за мадярське повстання на „помилки і відхили давнього комуністичного проводу на Мадярщині", чим формально засудив свого протеґованого Матіяса Ракочі, який перебуває у Москві. Він назвав Імре Надя „зрадником" та поручав перевести над ним „справедливий суд".

Б. О' Коннор закликає щепитися проти поліо

Ню Йорк. — Голова Крайової Фундації для Поборювання Дитячого Паралічу Безіл О'Коннор заявив, що є доволі вакцини д-ра Солка по раз перший від квітня 1955-го року, тому фундація починає кампанію за те, щоб всі особи три рази нащепилися проти поліо. Уряд здоров'я оцінює, що 60 відсотків населення ще досі не є нащеплені ані один раз. Фундація остерігає, що існують чотири групи населення, які легко можуть занедужати на поліо на випадок епідемії цієї недуги: 1-ша група — це немовлята й діти в передшкільному віці, 2-га група — молодь у віці нижче 20-ох років, 3-тя група — батьки дітей та старші люди у віці до 40 років. Фундація остерігає, що навіть старші особи понад 40 років не є забезпечені проти занедужання на поліо, тому щепитися вакциною д-ра Солка повинні всі особи, без огляду на вік.

УКРАЇНЦІ ЗДА ДАЛІ ПРОТЕСТУЮТЬ ПРОТИ ЗНЕСЛАВЛЮВАННЯ ГОЛ. ОТ. С. ПЕТЛЮРИ

До загально української акції в обороні чести Української Армії та її Гол. Отамана С. Петлюри приєдналися теж українські громади Гартфорду і Ню Гейвену у стейті Конектикат. Українці Гартфорду відбули своє протестаційне зібрання в неділю 16 беберня ц.р., ухвалюючи низку резолюцій з вимогою спростування наклепів, образливих для доброго імени і слави Гол. От. Симона Петлюри і переведення слідства у справі французької телевізійної програми в дні 28 лютого ц. р. Таке ж протестаційне зібрання відбулося у Ню Гейвені заходом місцевого відділу ООЧСУ і при співдії філії Відділу УККА, резолюції якого переслано американському і французькому урядам. Окрему телеграму вислано від цього зібрання до французького міністерства закордонних справ у Парижі з домаганням перевести слідство у справі образливої для українського народу телевізійної передачі.

Листи із протестами проти знеславлювання Гол. Отамана Симона Петлюри вислали на адресу французького амбасадора у Вашинґтоні провід Української Православної Церкви у ЗДА за підписом Митрополита цієї Церкви ВПреосв. Іоана Теодоровича, як теж генеральний секретаріят УГВР за підписом Миколи Лебедя. У відповідь на свого листа ген. Секретаріят УГВР одержав від французького амбасадора до ЗДА Г. Альфана повідомлення, що він переслав справу на розгляд уряду в Парижі і що він переконаний, що в цій справі буде переведене докладне слідство.

Англія має клопіт з Кипром і Мальтою

Нікозія. — На острові Кипрі відновився терор збоку підпільно-грецької революційної організації ЕОКА, з тією різницею, що раніше терор звертався проти осіб, а тепер проти англійських та різних публічних влаштувань на острові. І так в першому тижні квітня пошкоджено бомбами поліційну станицю недалеко Пафос, державну фарму, валець до робіт на шляхах і керницю. Ні в одному з цих випадків не було людських втрат. Лідер кипрських греків архиепископ Макаріос виїздить на Великодні свята до Єрусалиму, а в поворотній дорозі конферуватиме з єгипетським президентом Насером. Тим часом на іншому середземноморському острові, що належить до Англії, на Мальті, прем'єр автономного уряду Дом Мінтоф загрозив, що він настоюватиме, щоб НАТО зліквідувало свою базу на Мальті, якщо Англія чи НАТО не платитимуть за неї. Він покликався на факт, що ЗДА й Англія платять поважні суми в Лібії у зв'язку з своїми тамошніми базами, а Мальта терпить безробіття у зв'язку з виповідженням праці місцевим робітникам в тамошніх англійських корабельних доках. Мінтоф домагається фінансової допомоги у висоті 14 мільйонів долярів, в противному випадку погрожує проголошенням державної самостійности і „виповідженням" Англії і НАТО морської бази в Валеті.

Нассер оскаржує Захід у ворожій пропаґанді

Каїро. — Президент З'єдиненої Арабської Республіки Ґамаль Абдель Нассер закинув західнім державам, що вони безпосередньо з власних, або ними фінансованих дев'ятьох радіостацій ведуть постійну ворожу проти нього пропаґанду. Між тими радіостаціями він назвав одну в Йорданії та одну на Кипрі й державну радіостацію у Франції — твердив Нассер — були встановлені державами Баґли встановлені заходами Баґдадського пакту, між ними й ЗДА. Ціллю тієї західньої пропаґанди є ізолювати Єгипет та Сирію; його — Нассера — антизахідня пропаґанда — це тільки „самооборона". Єгипетський президент сказав свої завваги радіо-телевізійній передачі, що її влаштувала американська радіостанція Коломбія Бродкестінґ Систем. Нассер критикував американську політику, яка заблькувала єгипетські фонди в американських банках, внаслідку чого Єгипет не всилі купувати в ЗДА збіжжя та ліки. Коли його спитали, скільки правди в твердженні, що він, Нассер, завів в Єгипті диктаторсько-поліційну систему, він відповів, що такі самі закиди дехто ставить під адресою — Америки, при чому він, Нассер, покликався на „труднощі в узисканні американського пашпорту та меккартизм". Коментатор цієї передачі змісця збив закиди Нассера під адресою Америки.

КАНАДІЙЦІ ЗНИЩИЛИ ПІДВОДНУ СКЕЛЮ, ЯКА ЗАГРОЖУВАЛА КОРАБЛЯМ

Кембел Рівер, Британійська Колумбія. — 5-го квітня копальняний інженер д-р Віктор Долмедж зорганізував знищення підводної скелі, яка довше як 100 років була перешкодою для кораблів. Для експльозії цієї скелі зужито 1,375 тонн вибухового матеріялу. Канадійські інженери гадали, що це була найбільша неатомова експльозія, але совєтська преса повідомила, що при будові каналу на річці Колонґа в Уралі зужито 3,100 тонн вибухового матеріялу, а в Китаї в 1956 р. в провінції Кан-су — ще більше.

Український „Тризуб" на першому місці в табелі Американської Футбольної Ліґи

Фолл Ривер, Масс. — У футбольних змаганнях, що відбулися в неділю дня 6-го квітня ц. р., українська національна дружина Тризуб із Филаделфії перемогла американську футбольну дружину Фолл Ривер у відношенні 5:2. Цією перемогою Тризуб вийшов на перше місце в табелі Американської Футбольної Ліґи, вибившись перед Гакоаг і Балтимор Помпеї. На всіх 14 гор Тризуб виграв 10, програв одну і ремісував три, — здобуваючи 23 точки і записуючи на своє добро 43 ворота проти 12 програних. До перемоги над Фолл Ривер причинився найбільше Володимир Чижович із Тризуба, здобуваючи в першій половині гри троє воріт. Останніх двоє воріт, що підкреслює американська преса, здобув Тризуб завдяки зусиллям А. Фалька і знову ж таки Володимира Чижовича.

● **Переклад Шекспірової трагедії „Ромео і Джульєтта"**, зроблений І. Костецьким появився книжковим виданням у Мюнхені у В-ві „На горі".

На Кубі заарештовано американських журналістів

Гавана, Кубинська Республіка. — В Сантіяґо вояки урядової армії заарештували 6 американських журналістів і завезли їх до касарні в Монкадо, де трьох журналістів негайно звільнено, а трьох перетримано впродовж ночі. Бої між урядовими військами й повстанцями Фіделя Кастра стають частіші. Армія повідомляє, що урядові війська вбили 7-ох повстанців, які були під командою брата Фіделя — Рауля Кастра. 30-ох членів цієї групи повстанців взято до неволі, а решта мала втекти в гори Сієрра Маєстра. Преса підкреслює, що це є перше повідомлення про те, що армія взяла повстанців до неволі, бо досі урядові війська цього не робили. Команда армії повідомила також, що її війська зістрелили літак C-46, який віз амуніцію й зброю повстанцям. Літак згорів, згинув пілот і залога, а частину зброї забрали урядові війська.

Морфі вірить у французько-туніську злагоду

Париж. — Роберт Морфі, американський посередник у затяжному французько-туніському спорі, прибувши з Тунісу до Парижу разом з англійським посередником Білі, заявив, що він не бачить підстави для песимізму, який виключав би порозуміня між Францією і Тунісією. На найближчу середу 9. ц. м. визначено нову конференцію названих англо-американських посередників із французьким прем'єром Фéліксом Ґаяром. За газетними твердженнями, туніський президент Бурґуіба відкинув вимогу Франції, щоб обсерватори від ОН стежили за не використовуванням тунісько-альжирського кордону для справи альжирських партизанів. Однак туніський президент інтерпретує ту французьку пропозицію, як відступлення від первісного становища Франції, щоб у проблему Альжиру не вмішувати міжнародних чинників. Тому Морфі і Білі мають надію, що їм вдасться погодити Францію з Тунісією на якійсь ширшій базі, що брала б під уваґу взагалі північну Африку — твердять американські коментатори.

Віче пацифістів дозволило промовляти мадярському втікачеві

Ню Йорк. — В Ню Йорку 5-го квітня 150 пацифістів, між якими було багато филаделфійських членів Товариства Приятелів (Квейкрів), протестували при 41 вулиці і Першій евні проти пробних атомових експлозій та відбувало в тій справі віче. Мадярський втікач д-р Беля Фабіян і 11 інших втікачів із комуністичної Мадярщини пікетували американських пацифістів, називаючи їх „прислужниками" комуністів. Вкінці прийшло до порозуміння, і д-р Фабіян виголосив промову, в якій сказав таке: „Проблема представляється не в протиставленні війни мирові, тільки протиставлення поневолення — волі."

ПІСЛЯ КАТАСТРОФИ У ТРІ-СИТІ

Рятівнича команда виносить із місця катастрофи літака „Вайкавнт" тіла жертв цієї катастрофи, що їх було 47.

В АМЕРИЦІ

● **Ще 3-го липня** три чорнобілі американські журавлі відлетіли з зимівлі в стейті Тексас до Північної Канади, де вони влітку розмножуються. Минулого року перші з тих журавлів відлетіли на північ аж 12 квітня, щоб відбути 2,500-милеву подорож до своєї батьківщини.

● **У подружжя Джеймс В. Етертон** із Луїсвіллу, Кентокі, 5-го квітня, в день 31-их роковин з дня шлюбу, народилася 20-та дитина, 4-фунтова донечка. Пані Етертон, 46-ох років, має 23 внуків.

● **Секретар рільництва Езра Тефт Бенсон** заявив на зборах в Салт Лейк Сити, що він під час своєї подорожі по світі знаходив майже в усіх країнах визнавців Церкви Мормонів. Бенсон — один із апостолів цієї Церкви. Останнього року число мормонів збільшилося на 71,583, а число всіх визнавців Мормонської Церкви становить 1,488,314.

● **Демократичний конґресмен** із стейту Ню Йорк, Еменюел Селлер, який є головою Правничої Комісії в Палаті Репрезентантів, заявив, що погоджується кандидувати на пост федерального сенатора, якщо партія виставить його кандидатуру. Він сказав: „Я певний того, що переможу республіканського противника, бо я маю багатий досвід праці в Конґресі".

● **Господарську кризу** відчувають навіть в'язні в тюрмі Сінґ Сінґ, бо не можуть бути передчасно звільнені за добру поведінку. Щоб дістати таке звільнення — треба мати посвідку про запевнену працю. У в'язниці Сінґ Сінґ таких в'язнів є 40, а в інших тюрмах — сотки.

● **У 1957-му році** рекордове 15-мільйонове число туристів відвідало столицю ЗДА Вашинґтон.

● **Американська Асоціяція Зернових Хеміків** обрала членом своєї ради директорів відомого вінніпеґського науковця-хеміка і співробітника Канадійської Ради Збіжевих Комісарів д-ра Ізидора Глинку. Асоціяція має своїх членів у ЗДА, в Канаді та інших країнах світу і видає два наукові журнали п. н. „Зернова Хемія" і „Зернова наука сьогодні". Д-р Глинка є автором кількадесяти наукових праць і членом різних канадійських і британських сільсько-господарських інститутів і Товариств.

УКРАЇНСЬКА ХРОНІКА

● **Українська великодня телевізійна програма** буде передавана під керівництвом п. Богдана Солука у Великодню Неділю. В рямцях програми виступить із великодним привітом Митрополит Української Католицької Церкви в Канаді ВПреосв. Максим Германюк і будуть передавані фраґменти із Богослужби, відправленої Митрополитом Української Православної Церкви в Канаді Впреосв. Іларіоном. Крім того буде показане писання писанок під проводом пані Улан та великодні гаґілки у виконанні українських студенток із Филаделфії. Англійським заповідачем буде п. Дж. Гібсон й українським п. Р. Василенком. Програма буде передавана торонтонською телевізійною сіткою СНСН, канал 11 в неділю 13 квітня, о год. 11-ій перед полуднем. Деякі точки із цієї програми будуть передавні в „Щоденних вістях" телевізійної сітки СВС.

● **В рямцях великоднього показу**, влаштованого дня 29-го березня ц. р. дітройтським відділом американської жіночої організації „Вімен оф ди Муз" виступав 12-літній українець Михайло Бучанченко. Він демонстрував членкам проводу цього відділу писання українських великодніх писанок.

● **Д-ра Григорія Лужницького**, заступника голови НТШ у ЗДА і голову філософічної Секції НТШ призначено дійсним професором і завідуючим катедрою української культури в Українському Технічному Інституті в Ню Йорку. Вирішила це призначення Кураторія і Наукова Рада цього Інституту.

● **Проф. Лева Е. Добрянського** обрано членом екзекутивної ради організації Форум Вільного Світу, яка працює над проблемами поширювання ідей свободи в країнах поневолених московською комуністичною імперією. Головою Форуму є контр-адмірал Вільям Ф. Дітріх і заступником голови є о. д-р Чарлз В. Ловрі.

У СВІТІ

● **Англійський „марш миру"** почався минулої п'ятниці після бурхливого віча на Трафальґар-сквері в Лондоні, де виступали фанатичні пацифісти з пастором собору св. Павла, Луїсом Коллінсом на чолі. У „марші" взяло участь 1,250 осіб, які йшли пішки від згаданого майдану до атомово-дослідної стації в Альдермастоні, за 50 миль від Лондоні. На чолі походу несено транспарент „Рятуйте світ". Більшість учасників — комуністи і їх попленталі. Коли в суботу впав дощ, велика частина „миротворців" розбіглися. Перші відпали завзяті пацифістки, які вирушили в 75-кілометрову проґулянку у черевичках з високими закаблуками.

● **Урядовці закордонних амбасад у Пакістані**, виїздячи з того краю, розпродували з поважним зиском усе своє хатнє добро, кухонний посуд, холодильники, авта, ба навіть одяг. Багаті пакістанці радо купували ті речі, що їх не можуть спроваджувати з уваги на дуже високе імпортове мито. Уряд Пакістану дивився косим оком на ці трансакції. Тепер американська амбасада рішуче заборонила американцям у Пакістані робити таке.

● **Коло 1,000 колишніх китайських „капіталістів"**, власників фабрик та різних промислово-торговельних закладів, дістали „дозвіл" від комуно-китайської влади працювати в колишніх своїх, а тепер державних підприємствах як прості робітники. Комуно-китайська преса називає поіменно деяких таких недавніх багатирів, вихваляючи їх за „стахановську" ретельність, яка є доказом не охоти до праці, а страху за своє життя.

● **З комуністичної партії в Голляндії „вичищено"** 5-ох парляментарних послів за „праві ухили". Вони оприлюднили спільну заяву про те, що далі діятимуть „на базі марксизму-ленінізму", і закидають першому секретареві компартії Голляндії Павлові де Гроотові, що він переформував викинення їх з партії, щоб відвернути широку дискусію над своїми власними помилками.

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879
Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918
За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.
За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

СУТЬ „МИРОВОЇ ОФЕНЗИВИ" СССР

Зараз після смерти Сталіна почався той зворот у закордонно-політичній тактиці Москви, який дістав назву „мирової офензиви". Існують дві теорії щодо її причин і цілей.

Одна з цих теорій каже, що ще під кінець життя Сталіна большевицька верхівка була занепокоєна безпардонністю, з якою Сталін вів холодну війну. Вона побоювалась, що Сталін, дедалі поглиблюючи прірву між Сходом і Заходом, приведе до вибуху нової війни, до якої Совєтський Союз ще не підготовлений. Західня преса піддавала навіть під сумнів природний характер смерти Сталіна у зв'язку з тим здогадним занепокоєнням серед большевицьких маршалів, що з вини Сталіна ось-ось вибухне нова війна, яка закінчиться для большевії катастрофою. Це була, ніби, головна причина, чому „вкорочено" Сталінові життя.

Отож, перша теорія вірить у щирість мирової офензиви, як у вияв небажання війни — бодай в теперішньому часі. Совєти хочуть мати довшу „передишку" з кількох причин. Найголовніша з них — військові міркування. Не зважаючи на величезний поступ совєтської військової технології, військові фахівці в СССР ніби здають собі справу з труднощів виграти війну з Заходом — при наявності 400 американських заморських летунських баз, з яких розпочалася б негайна контрофензива, що знищила б продукційні осередки совєтського воєнного промислу і обернула в згарища найбільші міста СССР. Політично — немає глузду большевикам рискувати загином комуністичної системи і катастрофою всієї своєї панівної державно-бюрократичної верстви, коли тим часом, дипломатичними штучками, пропагандою, підривною роботою та „малими війнами" Совєти здобувають раз-у-раз нові успіхи. Проти війни промовляє внутрішня ситуація в Совєтському Союзі — політична і господарська. Кремлівська верхівка буцімто здає собі справу з того, що на випадок нової війни на ще більшу скалю повториться історія з 1941/42 рр., коли мільйонові совєтські армії піддавалися в німецький полон. Нужденний життьовий стандарт підсовєтського населення та потреба переводити щораз нові експерименти в сільському господарстві є наявними доказами того, що совєтська економіка потребує миру на довший час, щоб стабілізуватись і не виявляти тих аномалій, що є прикметні для неї у зв'язку з „ножицями" між важким промислом, який працює для війська, і ужитковим легким, призначеним для широких мас населення. Неможливо, мовляв, на вічність спирати економіку держави на невільничу силу мільйонів, запроторених на примусові роботи. Комуністичні правителі не прагнуть до війни ще й тому, що нова партійна ґенерація в своїй масі кар'єристична, не має войовничого духа, і наставлена на споживання плодів перемоги жовтневої революції та її експансії до теперішніх меж СССР, а не на поширювання її воєнним шляхом.

Ніде правди діти, всі ці аргументи — логічні і не позбавлені зерна правди. Але поруч з ними є інші, які ставлять під знак запиту щирість совєтських мирових інтенцій і з яких саме й складається друга теорія ніби-мирових заходів Кремлю.

Вказується передусім на факт, що, за винятком однієї Австрії, ні в одному іншому випадку Хрущов і кумпанія не поступились з закордонної політики, що її намітив і вів Сталін. Навпаки, совєтську експансію поширено навіть у тому напрямку, що його боявся Сталін — на Середній Схід. Здавлення мадярської революції, рішуча відмова переговорювати про об'єднання Німеччини та про стан в сателітних країнах — вказують на нехіть Москви відбудувати сяк-так нормальні відносини в середній Европі, на яких можна було б оперти тривкий мир. Москва зберігає запальні пункти в поділеному В'єтнамі і в Кореї. Її шалені зброєння, винайдення міжконтинентальних ракет, погрози, шантажі й непоступливість — це прояви непослабленого експансіонізму. Вказує на це також розвиток внутрішніх відносин в СССР: брак демократизаційних познак, дальші „добровільні" транспорти робітників на цілинні землі, гостра пресова цензура, відродження „культу особи", тим разом довкола Хрущова і т. п. Зірвання Совєтами переговорів про міжнародне роззброєння, практичний підхід до конференції „на вершинах", використовування кожної нагоди для протизахідньої пропаґанди — все це докази не мирових, а войовничих тенденцій совєтської політики.

Тому вся західня дипломатія, яка користується не тільки амбасадами у Москві, а й іншими джерелами інформації, стоїть на становищі, що весь крик совєтів про їх мирові інтенції — це пропаґандивна штучка, це тільки тактика для замилювання очей. І так воно насправді є.

ПРИЧИНА ЕКОНОМІЧНОЇ ЗАТРИМКИ

Демократична опозиція твердить, що теперішню економічну затримку в ЗДА спричинив республіканський уряд президента Айзенгавера. Це природно, що під час якихось колопотів шукають люди причини нещастя, а коли все добре, то не цікавляться тим, чому воно так. Та коли дивитися на теперішню економічну затримку, чи як її дехто називає рецесію, з чисто економічного становища, залишаючи на боці політичні передвиборчі міркування, тоді не так просто вказати на того, хто завинив у тому, що зменшилися фонди на промислові інвестиції, скоротилась промислова продукція і, внаслідок цього, число безробітних зросло більше як на 5 мільйонів.

Економічна знижка почалася ще в квітні 1957-го року і триває вже 15 місяців. Є деякі познаки, що вона починає зменшуватися, і що вже в найближчому часі економічна ситуація буде поліпшуватися. Та незалежно від того, коли це станеться, економісти шукають причини господарської рецесії, твердячи, що це буде єдиною користю за ті прикрощі, які спричинив зріст безробіття, коли американські промисловці дізнаються, що навіть в ніким неконтрольованій економічній системі не вільно безконтрольно продукувати товарів.

Велика депресія 1929 року пригадала економістам, що теорія економічних циклів діє, і що після періоду великої звишки в економіці настає рецесія, бо різні галузі промислу випродуковують стільки товарів, що населення не може їх розкупити. Після другої світової війни деякі економісти, заявляючи, що теорія економічних циклів тепер уже не діє, доказували це тим, що, мовляв, остання економічна звишка тривала довше, ніж це мало б бути за тою теорією. Цю думку скріпило й те, що рецесія 1949-1950 років самочинно зліквідувалася, бо війна у Кореї влітку 1950-го року знову спричинила збільшення продукції.

Але через кілька років після закінчення Корейської війни, в 1953-1954 роках знову появилися познаки малої рецесії. Це був початок урядування президента Айзенгавера, який обіцяв мир і добробут своїй країні. Щоправда, дійсного миру не осягнено, але припинилися бої в Кореї, а добробут треба було рятувати за всяку ціну, щоб здійснити виборчі обіцянки.

У 1953-1954 рр. господарство пристосовувалося до мирної продукції після закінчення боїв в Кореї, і внаслідок цього число безробітних тимчасово збільшилося. Уряд хотів якнайшвидше зліквідувати те явище, керуючись не економічними, а політичними причинами, і з допомогою таких засобів, як здешевлення кредитів та посилення будування мешкальних домів без жадних вплат згори, осягнув того, що в 1955-56 роках економіка дійшла до небувалого в історії ЗДА розвитку.

У 1955 році продано в ЗДА 7.900.000 автомобілів, бо люди радо їх купували на рати, заборгувавши в тому році 3,600.000.000 долярів. В 1956 році американці, купуючи авта, заборгували ще один більйон долярів, так, що заборгованість за самі тільки авта дійшла в тому році до 14,500,000,000 долярів. Промисловці вважали, що такий стан „буму" (пожвавлення в економіці) триватиме вічно, і позичали гроші на фабричні інвестиції, щоб збільшувати продукцію. В якому темпі відбулося це, свідчить те, що промисл в 1954 році видав на інвестиції 26,8 більйонів долярів, а в 57 році на 40 відсотків більше, дійшовши до 37 більйонів.

Під час цього „буму" робітництво домагалося збільшення платень. Працедавці погоджувалися на це, і таким чином ціни на товари збільшувалися, а інфляція доляра зростала. Ціни на товари збільшувалися не тільки тому, що треба було покривати збільшені платні робітників, але також і тому, що продуцент хотів мати рекомпенсату за дорожче куповані сирівці.

Таким робом зліквідовано маленьку рецесію в 1953-1954 роках і осягнено економічну звишку, дармащо сталося це коштом інфляції доляра. Однак економічна надвишка не може тривати довго.

Треба згадати тут і те, що проти фінансової політики уряду в 1955 і 1956 роках ніхто не протестував, бо всі були вдоволені з високої продукції і з великого числа затруднених. Навіть преса не звертала належної уваги на те, що добробут 1955-1956 років творився нездоровими господарськими засобами.

Демократична опозиція в Конгресі критикує уряд за те, що він не продовжував політики з років перед теперішньою рецесією, тобто перестав підтримувати економіку федеральними фондами (зменшення прибуткових податків, розгортання публічних робіт), але Айзенгавер не погоджується на це, знаючи, що такі ліки можуть бути гіршими за саму недугу, — можуть пізніше спричинити ще гіршу рецесію і разом з інфляцією валюти, направду загрозити добробутові ЗДА.

Де ж причина теперішньої економічної затримки? Попередню економічну знижку з 1953-1954 років штучно зліквідовано при допомозі дешевих кредитів і збільшення продукції „понад стан". Внаслідок цього покупці не могли розкупити всіх товарів, і їхня надвишка змусила промисловців обмежити продукцію та зменшити інвестиції.

Завинили в цьому різні чинники. Уряд полегшував кредити, а промисловці користали з цього і надмірно збільшували продукцію. Преса не вияснювала громадянству, що штучно створений добробут не може довго тривати, і тому не варто купувати на довгоречинцеві кредити авта чи доми, бо під час господарської кризи важко буде сплачувати рати.

Уряд зрозумів цю науку з попередньої рецесії, і тому не хоче йти на підшепти політиків, щоб при допомозі урядових фондів давати застрики економіці країни, бажаючи, щоб господарський організм вилікував себе сам, своїми силами, бо лише тоді можна сподіватися, що вилікування буде тривке.

А. Ч.

РУЇНА НАШИХ СВЯТИНЬ В „НАРОДНІЙ ПОЛЬЩІ"

Від свого друга, що живе в Польщі, дістав я одне число історично-етнографічного квартальника, що виходить у Варшаві під назвою „Ochrona Zabytków".*) В цьому квартальнику Ришард Бриковський вмістив джерельний і багатоілюстрований огляд вандальських знищень українських історичних пам'яток, в першу чергу наших святинь, в межах теперішньої Польщі. Здається, це перший джерельний, об'єктивний, а головне — офіційний перегляд того трагічного стану „татарської руйнації", що її від 1945 року по зовсім недавні часи переводила була польська людність, її місцеві, обласні, а то й центральні адміністраційні чинники, в результаті чого на Лемківщині та на землях нашого Посяння маємо картину жаху й руїни.

В нашій пресі й журналах часто появляються фрагментарні звідомлення й алярмуючі вістки про вандальське відношення й ліквідування наших святинь на тих теренах, а недавно польський науковий світ подав і своєму суспільству трагічний баланс тієї дикої, довголітньої руїницької акції, на нашу думку, довгими роками веденої за тихим потуранням самої Варшави. Стаття Р. Бриковського написана фахово, з багатою бібліографією; з українських праць цитує він праці Д. Антоновича, М. Драгана, С. Павлуцького, В. Січинського, В. Щербаківського, крім цього подає поважне число польських та німецьких істориків і етнографів, що своєю тематикою мають відношення до цих нещасних територій нашої землі.

Статтю ілюструють 14 світлин, переважно таких наших святинь, що вже не існують, що були в процесі розбирання, руйнації або здані були на поталу бурям, дощам і полювачам за будівельним матеріялом, бляхою, або просто безбожницьким, злочинним елементам. Деякі церкви стоять в залишених територіях, видно, як трава й бур'яни сягають вище вікон (в с. Росолин, Устрицького повіту, або в с. П'ятково, Перемиського повіту). Одна світлина показує чудової конструкції церкву під час її розбирання: повалені на землю ікони, поломані вікна... Враження таке, як з відомих нам картин горезвісного колись, насильного нищення українських православних святинь польською владою, перед 1939-им роком! Подано світлину церкви в Лоп'янці, збудовану в 1757 р., на тлі спустошеного довкілля диких хащів, де колись стояли хати, з приміткою, що цю церкву в 1955 р. розібрано, що це „передсмертна" знімка цього святого об'єкту...

Автор статті з великою дбайливістю, знанням справи та деяким навіть „жалем" до пропащих наших пам'яток, подає дві болючі для нас табелі: які церкви понищено й де, та які й де (в якому повіті) обернено по 1956 рік на інші цілі. Перша табеля подає загальну суму наших святинь, що існували до 1949 року в 15-ти заселених українцями повітах, та їхній стан по 1956 рік. Подано також вік церков, а саме: з 16-го століття було 6 церков, 17-го — 25, решта припадає на 18-те та 19-те століття. Також подано в цій табелі, яка це була церква, дерев'яна чи мурована. Видно, автор статті користувався з першої руки джерелами. Його стаття має не абияку вартість для наших теперішніх, зокрема для майбутніх істориків цього страдального обширу української землі! В 1939 р. було на цих теренах 311 наших святинь, в 1956 р. було їх лише 210, і цей стан малів щоразу.

Друга табеля має титул: „Уживані церковні об'єкти — стан на 1956 рік". Подано за чергою 15 повітів, з такими рубриками: церква в культі (значить, обернена на костел — А. Ч.), церква під опікою місцевого населення, церква залишена, церква обернена на магазин-склад, і врешті „сумнівний теперішній стан". Як виходить, найбільше число „уживаних" наших церков знаходиться в повітах: Любачівському (27), Перемиському (29), Устрицькому (28) та Сяноцькому (34). Загально, в „культі" в усіх 15-ти згаданих повітах є 57 бувших українських церков, під опікою місцевого населення — 13, опущених 57, обернених на світські цілі (під магазини тощо) — 49, нерозпізнаних — 49 церков; разом маємо 210 святинь, які в 1956 р. ще стояли. Як бачимо далі, це число зменшилося, в українську некористь.

Автор статті подає також „Список пам'яткових церковних об'єктів, знищених у 1939 до 1956 роках", зазначаючи при кожній місцевості рік або століття, в якому приблизно ці поруйновані греко-католицькі святині були побудовані. Цей трагічний список неіснуючих уже церков виглядає ось як: повіт Березів, с. Іздебки, церква з 1660 року; повіт Горлиці, с. Чертіж, церква з 18 стол. повіт Ярослав, 4 зруйновані святині; повіт Ясло, 7 святинь, поміж ними одна святиня з 19 віку (с. Жидівсько) та одна з 17 віку (с. Рорстайне); повіт Коросно, 2 святині; повіт Лісько, 27 святинь зруйнованих. В Любачівському повіті перестало існувати 2 святині, в Перемиському повіті 7 (церква в Новосілках Дидиських з 1740 року). В повіті Радимно зруйновано 4 церкви, при чому святиня в Дмитровичах була збудована в 1634 р., а в Дусівцях у 1641 році. В Ліському повіті зруйновано 26 грекокатолицьких церков, в Устрицькому — 20, м. ін. церкву в Хревті, з 1670 р., церкву в с. Царинське з 1779 р., церкву в с. Квашенина з 1777 р., церкву в с. Затварниця з 1774 року. І так далі...

В цьому сумному реєстрі автор статті подав „пам'яткові об'єкти" історичної або мистецької вартости. В його списку немає „нормальних" церковних об'єктів, відносно недавно збудованих, або, маловартісних з мистецького боку. На підставі доступної йому літератури й документів Консерваторського Уряду в Ряшеві, на самому лише терені Ряшівського воєвідства (до якого відноситься реєстр згаданих 15-ти повітів), існувало в дні 1-го вересня 1939 р. — 514 церковних об'єктів, історично-цінних і „нормальних". В Сяніцькому повіті на 86 церков було 60 „вартісних", решта „нормальні"; в Устрицькому повіті було в той час 75 церков, з них 48 „вартісних". В повіті Ясло було тоді 74 наших церковних об'єкти при чому лише 42 були „вартісні" під історично-мистецьким аспектом. Разом на 514 церковних об'єктів 311 було цінних для історії, в тому числі 263 були дерев'яної конструкції, а лише 48 мурованих. „Втрати, яких у 1939-1956 роках зазнали ці околиці, становлять 101 вартісних (історично-мистецьких) об'єктів, на загальне число 164 знищених церкви", — пише автор тієї статті. При чому додає, що „ці числа не є точні, бо доля багатьох об'єктів посьогодні невідома, а рівночасно кожний новий місяць збільшує число втрат"... Це так писав автор цього огляду ще в травні 1957 року!

(Закінчення буде)

*) "Ochrona Zabytków", Kwartalnik wydawany przez Centralny Zarząd Muzeów i Ochrony Zabytków Ministerstwa Kultury Sztuki i Stowarzyszenia Historyków Sztuki, Warszawa, Rok X, Nr. 2 (37), 1957 рік.

НАЦІОНАЛЬНІСТЬ ХРУЩОВА

Лондон. — Хрущов досягнув того, чого хотів: він, як і Сталін, має в своїх руках владу над партією, як її перший секретар і як голова уряду Совєтського Союзу він має рішальне слово в комуністичній державі.

Сталін ішов до самовлади довше. Він мусів побороти опозицію Троцького, потім „праві й ліві ухили", при чому нищив своїх противників кривавими чистками. Шлях Хрущова до самовлади був коротший, тільки від часу смерти Сталіна. Протягом п'ятьох років Хрущов зумів відсунути від влади своїх суперників, і тільки один (Берія) наложив головою в цій боротьбі за владу. Інші зазнали „сухої гільотини": їх Хрущов вислав із Москви на малі посади, де вони доживають віку, згадуючи дні минулої слави.

Особа Хрущова цікавила й цікавить світову пресу, і зокрема дошукуються, якої він національности. Навіть в українській пресі, на еміграції деякі „етимологи" пробують доказувати, що Хрущов має „українських предків", бо, бачите, слово „хрущ" — українське. На жаль, ці „дослідники" не заглянули в словники російської мови, де написано: „Майский жук или хрущ". Як „вода", „небо", „земля", „корова" та інші слова є спільні для української і російської та інших слов'янських мов.

Хрущов не має нічого проти того, щоб його в світі уважали за „українця". Але факти цьому суперечать. В справі національної приналежности Хрущова дала вияснення Радіослужба Міжнародної Конфедерації Вільних Професійних Спілок, що діє в Брюсселі (Бельгія), розсилаючи свої інформації до 1200 радіовисилень у вільному світі. Передаємо цю інформацію в українському перекладі:

„Чи Хрущов українець? Зайшла суперечка, чи Хрущов, перший секретар совєтської компартії, українець, чи ні. Український відділ Міжнародного Центру Вільних Діячів Професійного Руху на чужині прислав такий лист.

„Перший секретар совєтської комуністичної партії не є українець. Він — росіянин. Він народився в с. Калиновка Хомутовського району, Курської области, який належить до Росії географічно й етнографічно. Він сам сказав у 1956 р. делеґації французької соціялістичної партії, що він росіянин, народжений недалеко від української границі, але що він жив довший час в Україні. Він формально заперечив, що він українець.

Той факт, що він був 12 років першим секретарем компартії в Україні, не змінює його походження. На цій підставі Ганс Франк у Варшаві та Еріх Кох у Києві могли б зробитися „поляками" або „українцями", бо вони служили там як уповноважені Гітлера протягом останньої війни.

Не зважаючи на це, доводиться читати майже щодня в пресі, що Хрущов — українець, і навіть деякі біографи це твердять, наприклад, „Хрущов — українець" Александрова.

Певні російські групи на чужині сприяють пропаґанді, щоб Хрущов здавався українцем, аби відділити росіян від „українця" Хрущова, як „гнобителя російського народу" і затулити національне поневолення в Совєтському Союзі".

Ця інформація Радіо-служби була вислана з Брюсселя 6-го березня 1958 р. Але чи це багато поможе? Мусіла б вийти в світових мовах книжка про „подвиги" Хрущова в Україні.

П. А.

Айзенгавер підтримав Бенсона проти Ніксона

Вашингтон. — Часопис „Вашингтон Фарм Репортер" повідомляє, що президент Айзенгавер підтримав секретаря рільництва Езру Тефта Бенсона проти віце-президента Ричарда М. Ніксона. Минулого тижня Президент поставив „вето" проти „заморожения" теперішньої допомоги фармерам, чим настрашив тих республіканських членів Конгресу, які є вибрані в рільничих стейтах. Вашингтонський часопис повідомляє, що на засіданні членів кабінету президент Айзенгавер вагався в справі ухваленого Конгресом законопроєкту про те, щоб фармерам і надалі, принаймні ще на один рік, виплачувати допомогу згідно з дотеперішнім паритетом. Віце-президент Ніксон сказав, що „вето" було б некорисне і під оглядом економічним і політичним (економічна знижка і вибори). Президент питався Бенсона, чи він не хотів би змінити свого неґативного становища до ухваленого законопроєкту, на що Бенсон відповів, що він зрезиґнує, якщо Айзенгавер підпише цей законопроєкт.

Читайте українські книжки й газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила!

Богдан Остап'юк

ТЕРНОПІЛЬСЬКІ МІЩАНИ - „КАВУНИ"

(5)

Не менш важливу ролю відіграли тернопільські міщани і в родинному житті. Пов'язані подружжями, міщани становили неначе одну велику родину. Для прикладу, згадаю, що моя родина була споріднена з Бриковичами, Чубатими, Литвинами, Омецінськими Яримовичами, Кордубами, Кучерськими, Муріями, Кравченюками, Сеньківськими, Кузьмовичами, Чумаками і ін. Тому й не дивно, що завдяки цим кровним зв'язкам, відчувалося на кожному кроці взаємну пошану і любов.

Міщанські діти, головно шкільна молодь, влаштовували часто спільні прогулянки пішком або возами до поблизьких Гаїв або до Петрикова, де навесні збирали квіти, суниці, а влітку зривали черешні, яблука, груші і горіхи. При цій нагоді не минали звичайно найбільші в Гаях Великих сад і пасіку Семена Сеньківського. (Бували роки, коли його пасіка нараховувала 300 „пнів"-вуликів). Сеньківський, хоч сам не великий ростом, був взором невсипущої праці. Він працював, як то кажуть, від зорі до зорі. Опріч цього збиралась молодь в Берегах над Серетом (на Білій Горі або „Сан Маріні"), де вигрівалась на сонці, купалась в ріці і весело на дозвіллі проводила час. Восени і зимою уряджувала різні вечори зі співами й танцями. Майже кожна дільниця міста мала свій гурток т. зв. „парафію". Варто при цьому згадати „Дорошівську парафію", в якій плекалося свої культурні й товариські звичаї. Дуже часто зимою, звичайно в неділі і свята, відбувалися спільні санкування малими або кінними санками по вулицях міста. На Різдво збиралась молодь колядувати під вікнами знайомих не задля гроша, але з приємности і традиції.

Роля подружжя в міщанській родині була поділена. Чоловік, голова родини, займався управою ріллі і всіми справами, зв'язаними з господарством. Жінка, що по змозі своїх сил, а головно часу, допомагала чоловікові, мала інші завдання. Вона доглядала й виховувала дітей і вела домашнє господарство, стараючись збільшити домашній бюджет працею своїх власних рук. Майже кожний міщанин-господар мав біля своєї хати город, в якому жінки вирощували городину. Багато тернопільських міщан мали більше городини, як їм було треба для власного вжитку. Тому решту, надмір її продавали вони на ринку. І хто ж з нас, тернопільців, не пригадує собі отих працьовитих міщанок, які кожного дня вранці носили на базар, в спеціяльно для тієї мети виготовлених кошиках оту городину на своїх плечах, держачи одною рукою кошик, а в другій — баньку з молоком. Довгими рядами вистоювали вони біля лавок на ринку, продаючи плоди своєї праці. Деякі заможніші міщани вирощували городину на підміських полях. Вони привозили цю городину возами на ринок і продавали перекупкам, яких популярно називали „сидухами". В такий спосіб допомагала міщанська жінка своєю працею збільшувати домашні прибутки. Бували випадки, і то дуже часті, що деякі матері в такий спосіб удержували своїх дітей на вищих школах, університетах. Така важлива була роля жінки-міщанки в родинному житті.

При різних родинних нещастях міщани одне одному помагали. Пригадую, як під час жнив помер Петро Брикович (брат д-ра Ст. Бриковича, мешкав за монастирем). Тоді не лише свояки вдови, але всі міщани гуртом допомогли їй звести збіжжя, а опісля обробити поля. Гарний теж був звичай, що увійшов в традицію міщан, допомагати одне одному при будові домів чи інших господарських будинків. В таких випадках спільно звозили дерево, камінь, цеглу чи інший будівельний матеріял. Також під час неврожаю, коли комусь бракувало паші, сіна, картоплі чи зерна на посів, помагали одні одним у формі позики або підмоги-дарунку. Таку саму взаємну допомогу виявляли міщани в часі сінокосу, копання картоплі або зимою при звожуванні дров на опал з поблизьких гаїв. Так дружньо, по-братерськи жили тернопільські міщани, така була їх традиція.

Цікаво буде згадати про прозвиська тернопільських міщан (нім. „шпіцname", анг. „никнейм"). Прозвиська мали всі наші предки, багаті і бідні, князі, гетьмани і запорожці. Мали їх наші селяни, мали їх і наші міщани. Як відомо, усіх тернопільських міщан-господарів прозивали „кавунами". Звідкіля взялася ця назва і від чого постала, — важко точно встановити. Мій тесть так оповідає про цю історію: „Давно в Тернополі жив багатій Джус (чи не є припадково наш відомий промисловець, громадський діяч і меценат культури п. Джус з Ню Йорку нащадком цього тернопільського Джуса?) на Широкій вулиці, опісля названою Шептицьких, яка лучила вулицю Острожського з торговицею. В нього було так багато поля, що він дозволив собі засадити цілий морг кавунами. Але кавуни не вдалися і всі міщани почали з цього насміхатися. При зустрічах з ним все його „кавуном" вітали. На тій самій вулиці жив інший багатий міщанин, Майка, якого також називали „кавуном". Від цього часу те слово так вкоренилося і пристало до наших міщан, що вони при зустрічах віталися: „Ну, що ж там, кавуне, чувати?", або „Гей, чи ви чули, як то наші кавуни повиходили з середньої церкви та й попивають пиво в Вальбуха?" (Ресторан Вальбуха був на Руській вулиці, недалеко середньої церкви). Була ще й друга версія щодо назви „кавун". Кажуть, що для відрізнення селян, які в більшості пили молоко, міщан називали „кавунами" саме тому, що вони переважно пили каву. Котра з цих версій більш правдоподібна, годі перевірити. На всякий випадок, це прозвисько залишилося серед наших міщан аж до сьогодні. При цьому треба зазначити, що назва „кавун" відносилася виключно до міщан-рільників, а не до купців і ремісників, яких „кавунами" ніколи не називали.

Мали свої прозвиська мешканці деяких найближчих до Тернополя громад. Наприклад, петриківців прозивали „клинцями", мабуть тому, що деякі були надто войовничої вдачі, головно в часі різних забав у Петрикові „на мості". Шоб виполохати непрошених гостей, тернопільських „батярів", вживали... ножів. Ця назва відносилася в першу чергу до шумовиння, якого ніде не бракувало. Мешканців Гаїв Великих називали залюбки „бомками", які, мовляв, живуть серед чудових гаїв-садів неначе бомки в стрісі...

Прозивали й поодиноких міщан. Для прикладу наведу декілька, що залишилися в моїй пам'яті. Ось Григорія Чубатого, старого парубка, що жив на Оболонні, прозивали „книшем" або „Грицьом". Його сусіда Михайла Решетуху прозивали „вуйцьом". Василя Кордубу (батька проф. Степана Кордуби) називали „кривим" (налягав на ногу) або „письом". Він справді мав ніжне, наче жіноче обличчя. Але назва „письо" пішла від того, що він при зустрічі з знайомими любив говорити: „Що там доброго чувати, письо?" Іншого Чубатого, що жив біля Нового Городу, прозивали „цьвірінкалом". Покійного радника Володимира Бриковича, урядовця філії „Просвіти", називали „ґонтою", а д-ра Степана Бриковича — „гусаком". Всі ці прозвиська вживались не на те, щоб когось вразити, але прямо так, з доброго серця...

Варто згадати й про ношу наших міщан, яку вони носили наприкінці минулого століття. Її добре видно на світлині, зробленій, в Тернополі у липні 1887 р. з нагоди приїзду престолонаслідника ар-

(Продовження на стор. 4-й)

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Нюарк, Н. Дж.

Вшанували пам'ять заморданих

В 25-ту Річницю Великого Голоду на Україні 23-го березня ц. р. в Українській Православній Церкві Святої Тройці, в присутності великої кількости вірних відслужено Божественну Літургію по 7-ми мільйонах жертв жінок, чоловіків і дітей, які були заморджені жорстоко страшним голодом, що його штучно утворив московсько-більшовицький наїздник в рр. 1932-33 на нашій Рідній Українській Землі. По Літургії відправлено Панахиду за спокій душ поляглих. Під час Богослуження і Панахиди співав Церковний хор під дириґуванням п. В. Пташинського. Службу Божу і Панахиду відправив прот. о Ф. Шпаченко.

В свойому зверненні до вірних о. Федот пригадав присутнім той страшний голод, який зробив на нашій землі московський окупант. Він освітлив ті страшні страждання, муки і нарешті смерть тих невинних 7-ох мільйонів українських жертв, людських істот, починаючи від найстаршого і до найменшого, безборонних малих діточок. Всі вони знайшли передвчасну смерть по всій українській землі, по всіх місцях нашої Батьківщини. Червоний кат умертвив їх, і не відомо, чи хто знайде і побачить їхні могилки, бо вони не хоронились християнським шляхом на цвинтарі, а погребались в ямах, проваллях, пустих колодязях і т. п.

Велика частина вірних, пригадуючи той жах, що був в 1932-33 роках, плакала. Всі вони стояли з свічками і возносили свої молитви до Всевишньо, го, щоб Він оселив тих страдників, ті невинні жертви в місцях, де всі праведні спочивають, а нашому народові, який ще й насьогодні мучиться в страшній московській неволі, — послав давно бажану ВОЛЮ, звільнивши наш край від ворожої окупації. **(К. С.)**

Стемфорд, Конн.

Нарада українців з Лемківщини

В суботу 8-го березня відбулася в Стемфорді, в місцевому Українському Народному Домі нарада українців, уроженців Лемківщини, на якій обговорено справу заснування Відділу Організації Оборони Лемківщини в Стемфорді.

В нараді, що її скликано за ініціятивою Відділу Організації Оборони Лемківщини в Йонкерсі, Н. Й., брали участь кілька виходців з Лемківщини, що тепер проживають в Стемфорді, давніще й новоприбулі. З позамісцевих українців в нарадах взяли участь представники Відділу Оборони Лемківщине — Іван Глива й Степан Женецький.

Степан Женецький пояснив приявним ціль та завдання Організації Оборони Лемківщини та потребу заснування її відділу в Стемфорді, в околиці якого живе багато українців, що походять з Лемківщини. Метою Організації Оборони Лемківщини є:

1) Домагатися політичними акціями та манифестаціями від Польщі повороту наших людей з по-німецьких земель на Шлеську й Поморю, куди варшавський комуністичний режим примусово виселив українців з українських теренів за Бугом-Сяном, назад на рідні землі;

2) Допомагати морально і матеріяльно тим українцям, які повертають за дозволом польських властей чи без нього, з переселення назад до своїх рідних сіл і там застають свої господарства понищені й поруйновані, а в їх хижах сидять польські осадники й не хотять вступитися;

3) Провадити освідомлюючу та культурно-освітню працю серед великої лемківської еміґрації в Америці і Канаді.

Після живої виміни думок між приявними місцевими українцями, виходцями з Лемківщини й представниками Відділу Організації Оборони Лемківщини в Йонкерсі, Н. Й., присутні вирішили заснувати Відділ Ор. Оборони Лемківщини в Стемфорд-і, Конн. Для підготовлення й переведення зборів українців з Лемківщини в Стемфорд-і вибрано окремий Організаційний Комітет, який очелив уроженець Лемківщини, Андрій Гривна. Подібні наради з тимиж результатами відбулись раніше 2-го березня в Асонії, Конн.

Н. Н.

Филаделфія, Па.

Протибольшевицьке Віче П. А. Б. Н. А.

Заходом місцевої Станиці Приятелів Антибольшевицького Вльоку Народів в Америці відбулося 16-го березня ц. р. у великій залі Горожанського Клюбу велике Протибольшевицьке Віче, в якому взяли участь представники поневолених Москвою народів та коло 500 учасників, між якими були члени всіх політичних угрупувань та делеґати Установ і Товариств. Віче відкрив Голова Станиці мґр. Мирон Утриско, який з'ясував ціль віча та завдань ПАБНА на американському ґрунті, привітав всіх представників та передав ведення віча заступникові Голови Централі ПАБНА, п-і І. Білинському Предсідник Віча, п. І. Білинський відчитав привіти, між ін. від Мадярської Федерації і від Ради міста Филаделфії.

В другій частині Віча виголосив доповідь д-р Петро Мірчук, в якій порушив актуальні теми „мирної коекзистенції" що її форсують в ост. тижнях комуно-московські політики, нап'ятнував гостро спроби Москви обдурити Західній Вільний Світ т. зв. „культурним обміном", новими спробами улаштування конференції „на вершинах" та інших хитрих затій використання своїх потягнень для пропаґандивних цілей. Дуже гостро виступив проти чергової спроби московських аґентів у Франції знеславити пам'ять Гол. Отамана С. Петлюри та Українських Визвольних Змагань, в чому допоміг йому фр. уряд телевізійною програмою.

Знаменну промову по англійськи виголосив п. М. Смайлі, американець укр. походження, визначний діяч Респуб. партії.

По привітах делеґатів національностей, мґр. Утриско відчитав резолюції, в яких заторкнено актуально політичні проблеми, а резолюції проти спроби знеславлення імени С. Петлюри відчитав Голова ООЧСУ д-р Я. Бернадин. Ці резолюції одержать відповідні урядові чинники, і між ін. амбасадор Франції у Вашинґтоні. Резолюції прийнято і підписано на місці.

Дальше п. Білинський поділився з присутніми вістями про осяги праці АБН і ПАБНА, про заплановану роботу в найближчому часі та про участь ПАБНА в конференції в Мехіко, де підготовлюється Світовий Антикомуністичний Конґрес.

Треба ствердити, що зацікавлення політичною роботою ПАБНА та замітні осяги в останніх місяцях для добра Визвольної Справи Укр. Народу промощує цій Організації певну і сильну позицію в укр. політичному житті, а зокрема в міжнародних колах по цілому світу.

Відспіванням національного гимну закінчено Віче.

Ст. Луїс, Мо.

Помер Йосиф Хлопак

(Посмертна згадка)

Несподівано помер загальношанований, свідомий громадянин, Йосиф Хлопак, член Братства Св. Володимира Великого — 179 Відділу Українського Народного Союзу, Товариства Пречистої Діви Марії, постійний, зразковий Платник Національного Датку до Українського Народного Фонду, відзначений Ювілейною Відзнакою й Грамотою Українського Конґресового Комітету Америки, залишаючи вдову-дружину й сиріт — дочку і сина.

У похоронах, що відбулися з Української Католицької Церкви Успенія Пр. Діви Марії, взяли участь усі місцеві українські Товариства та численні Громадяни. Над могилою промовив, прощаючи покійного п. Лоґуш, підкреслюючи патріотизм і жертвенність Покійного на народні цілі, згадав про УККА, закликаючи вшанувати Пам'ять Покійного саме тим, чим відзначався Він усе своє життя: жертвенністю на Український Народний фонд.

Громадяни Михайло Кульчицький і Микола Заяць зорганізували збірку на УНФ, що дала суму $27,75, яку М. Заяць зразу ж переслав до УНф. На цю суму зложили: Вдова-дружина, п. Хлопак — $5.00, по $1.00 — пп. Іван Хлопак, Михайло Кульчицький, Микола Заяць, Іван Вула, Василь Лоґуш, Вас. Хрунь, Катерина Гатлан, Олекса Куцінський, панна Оля Єзуско, пані Єзуско, Родина Єзуско, Іван Паращак, Родина Федчаки, Родина Івасюки, Родина Шпитів, Родина Назар, Родина Лійо Вайс, Родина Стасек, Родина Подольських, Родина Гаррі Кріса, Родина Филипчак. Решту дрібними.

Вічна Пам'ять Покійному Громадянинові і подяка Громадянам, що так гарно вшанували Покійного! **Н. Н.**

Кентон, Огайо

На поміч виселенцям села Стефкова, Ліського повіту.

По другій світовій війні при виселюванні Лемківщини не краща доля постигла і село Стефкову, що лежить при битій дорозі між Ліськом і Устріками долішніми. Це село потерпіло сильно, а найгірше тоді, коли різні армії переходили нашими землями, і майже половину села спалили, а кільканадцять осіб вбили.

Українців із села Стефкова виселили в більшій частині на схід, а значну частину на „земє одзискане". Із тих, що були переселені на схід, найбільше переселенців з села Стефкова осіли в селі Михайлевичах, Дрогобицької Області. На просьбу тих останніх Іван і Антін Фінковят із Кентон, Огайо, зібрали між колишніми односельчанами квоту $193 і за зібрані гроші купили для Церкви в Михайлевичах плащаницю, котра коштувала $133.57, і яку куплено в Канаді. Перед висилкою плащаниці посвячено в місцевій українській католицькій Церкві, чого довершив о. Тарас Дурбак.

Плащаницю вислано летунською поштою 17 грудня 1957, пересилка коштувала $58.43. На днях ми одержали листа з Михайлевич, від Анни Фінковят (на адресу котрої була вислана плащаниця) з великою радісною вісткою і подякою від священика села Михайлевич і цілої громади, що плащаницю одержали 17 січня 1958 року.

Мешканці села Михайлевичі і околиці з подивом кілька днів оглядали цю Плащаницю, дякуючи в голос Братам односельчанам за океаном за такий жертвенний дар.

На ту ціль зложили в долярах:

1) **Кентон, Огайо:** Фінковят Іван 20, Пацула Володимир 10, Фінковят Антін 5, Іваницький Іван 5, Опришко Володимир 5, Скубяк Катерина 5, Восий Микола 5, Диль Іван 5, Бурий Михайло 5, Дрозда Михайло 5, Скубяк Іван 5, Демчак Стефан 3, Фур Стефан 2, Демчак Іван 2, Проць Іван 2, Дрозда Рузя 2, Рогалінська Марія 1.

2) **Понґстави, Огайо:** Скубяк Антін 5.

3) **Найлес, Огайо:** Федицький Стефан 10, Бурий Михайло 5, Бурий Іван 4.

4) **Кембел, Огайо:** Глива Зофія 5, Андрійцьо Стефан 5, Данильчак Андрій 5, Данильчак Іван 5, Бурий Михайло 5, Бурий Стефан 5, Бурий Стефан 5, Мацейко Катерина 5, Попик Микола 5, Скубяк Іван 5, Данильчак Йосиф і Василь 5, Скубяк, Мадик Юлія 3, Сорока Катерина 2, Дрозда Андрій 1.

5) **Мікиспорт, Па.:** Коваль Михайло 10, Гриник Зофія 5, Риняк Олена 1.

6) **Монесон, Па.:** о. Михайло Ярош 10.

Збірщики:

Фінковят Іван,
Фінковят Антін.

Сиракюз, Н. Й.

Свято жінки - героїні

Наймолодша громадська організація нашого міста, 68-ий відділ Союзу Українок Америки 16-го березня улаштувала вечір, присвячений жінці-героїні. Почався вечір промовою пані Іванни Семчишин, що в ній висвітлено героїчний чин 500 жінок-українок в таборі Кінґірі. Загибель під більшовицькими танками беззахисних жінок, які хотіли захистити повстанців табору смерти, багатьом відкрила очі на дійсний стан речей за „залізною заслоною", бо там тільки беззахисних жінок нищать танками! Святочну доповідь відчитала п. Володимира Смик, в якій детально з'ясувала героїчний шлях української жінки від початків нашого історичного життя аж до останнього часу. Доповідачка подала багато прикладів, що наочно переконують, як могутньо розвинуто почуття любови до Батьківщини в української жінки. Велика любов української жінки до Батьківщини рятує наш народ від загибелі, не зважаючи на тернисті шляхи, якими йде наша історія. І наче стверджуючи це, п. Валентина Гурська продеклямувала вірш Галана: „Поклін героїням". Чітка подача тексту і експресія, з якою прочитано вірш, зробила глибоке враження на всіх присутніх, а нас порадувало з'явлення нової сили на нашій сцені. Заступник голови Відділу СУА п. Євгена Сржківська прочитала „Нерозгорнену сторінку" з життя Людмили Старицької-Черняхівської, що в ній подано її безстрашний виступ на процесі Союзу Визволення України, який так вразив енкаведистів-суддів, що вони не насмілились її засудити і внесли їй „умовне" засудження. Для свого виступу п. О. Вунецька вибрала тяжкий до передачі вірш Костюка: „Сестрам", який побудований на разючих контрастах життя — тут, у свобідній Америці, і там, у „демократичному" Совєтському Союзові. Тут, у свобідній Америці, жінка „не рівноправна з чоловіком", бо жаден громадянин Америки не дозволить жінці тягати важкі колоди дерева, носити каміння чи цеглу на шостий чи сьомий поверх по слизькій похилій дошці, добувати кайлом у забоях вугілля і взагалі робити тяжку, непосильну роботу, — тут все це робить машина, керована чоловіком. Там же, в СССР, і найтяжчі роботи виконує жінка. Тут „сидимо у теплій хаті, зелень, квіти посеред зими", а там „сосни волохаті" та табори примусової праці. Треба мати особливий хист, щоб передати ці разючі контрасти, і ми з великим задоволенням константуємо, що цим хистом п. О. Вунецька володіє і вірш передала досконало. Жіночий ансамбль, що проспівав дві пісні „Віють прапори" та „Нема тої сили" (обидві музики Витвицького) показав дальший поступ у своєму розвиткові і своїм співом залишив гарне враження. Пісні співає Ансамбль без дириґента під акомпаніямент роялю, який вела наймолодша учасниця Ансамблю панна Марта Кузьма. Свято закінчилося співом національного гимну, і треба щиро дякувати голові нашого відділу СУА п. Краузе, що послідовно і невпинно дбає про розвиток діяльности свого відділу.

М. О.

Балтімор, Мд.

Виступ визначних учнів УМІ

Під датою неділі 16-го березня 1958 р. хронікар української громади в Балтіморі занотує блискучий виступ визначних студентів Українського Музичного Інституту. Того дня в залі Інтернаціонального Центру ІВКИ відбувся концерт, в якому дев,ять визначних учнів з Ню Йорку і Филаделфії, з того вісім піяністів і один скрипаль, своєю мистецькою грою зворушили балтіморських слухачів і залишили в них незатерте враження. Був це перший з чотирьох концертів, що їх УМІ влаштовує в цьому весняному сезоні в різних українських осередках на цьому терені, щоб українське громадянство познайомити з своїм музичним доростом.

В балтіморському концерті виступали: піяністи Галина Сагатий, Марта Винницька, Таїса Збир, Марта Чапельська, Уляна Яц, Ждана Кравців, Ірина Кондра, Роман Савицький, молод., визначні студенти від 1-го середнього до 2-го вищого року навчання, кляс професорів Ю. Оранського, Е. Чапельської, Р. Савицького, та скрипаль Юрій Шуган (І. вищ.), визначний студент кляси проф. Цісика. З українських композиторів вони виконували твори Барвінського, Нижанківського, Ревуцького, Фоменка, Косенка, Степового, Довженка, з чужинних — твори Шумана, Брамса, Шопена, Рахманінова, Дебюссі, Сарасате, Алябієв-Ліста, Вах-Сілоті, Годара, Лекуони. Молодому скрипалеві на цьому концерті акомпаніювала проф. Е. Чапельська.

Просторі залю виповнили до останнього місця українські громадяни Балтімору, між ними священики всіх балтіморських українських церков, давні українські еміґранти, українська молодь, гості з Ню Йорку, Филаделфії і Честер, всі зацікавлені в мистецькій імпрезі, якої досі ще в українському Балтіморі не було. Концерт відкрила коротким привітальним вступним словом проф. Лідія Шав'як, керівник балтіморського Відділу УМІ, після чого директор УМІ, проф. Роман Савицький подав пояснення програми концерту. Вся та вступна частина тривала недовго, після чого почався виступ поодиноких концертантів, які викликали своєю грою хвилі захоплення слухачів, які своїми оплесками кількакратно викликали кожного виконавця. Мистецький рівень концерту був високий і збоку балтіморських слухачів чулося неодноразово признання для Українського Музичного Інституту, що в короткому часі свого існування зумів виплекати такий високоякісний музично-мистецький дорісг.

Організацією цього концерту займався балтіморський Відділ УМІ, який зразково вив'язався з свого завдання. Він не тільки подбав про те, що концертанти грали на тоново-прекрасному Стайнвею, а слухачі добре себе почували в просторій та вигідній залі, але зумів теж підібрати кількох ентузіястів музичного мистецтва, які в свою чергу доконали того, що концертову залю балтіморські слухачі виповнили так численно.

Під час скромної перекуски, що її балтіморські пані під проводом п. Анни Ящукової уладили для концертантів, їхніх професорів та позабалтіморських гостей, дир. Р. Савицький щирими словами зложив подяку балтіморцям за їхню незвичайно сердечну зустріч, що її вони зготовили для умівського музично-мистецького доросту. Від балтіморців зворушливо промовляв мґр. Анатоль Булавка, який подякував концертантам за мистецьку насолоду і пригадав їм, що вони взяли на себе почесне завдання — у вільну Україну понести зразки правдивого музичного мистецтва, яке в теперішних обставинах не може там процвітати.

Я. Ш.

Титанієві Клюби ЗДА і Канади рушили з місця

Вже минулого року продаж шерів СІТ-у та рівночасно роз'яснювальна акція на місцях про першу українську копальню на більшу скалю закінчилася успішно, завдяки активній праці деяких Титанієвих Клюбів на місцях, прихильній поставі української преси та ідейному наставленню українського громадянства, яке розкупило величезну більшість шерів, хоч підприємство щойно розпочало свою діяльність.

Клич „свій до свого", що доказував чудес на рідних землях, і тут на терені ЗДА та Канади доказав свою життєву вартість. Тепер по проголошенні комунікату Тит. клюбів про продаж нової серії шерів на підставі інформацій про гарний розвиток нового українського підприємства, Титанієві Клюби на місцях оживили свою діяльність. Вже маємо інформації з кількох місцевостей, що відбулись сходини Проводу клюбу враз з шеровцями, на яких шеровці одержали вичерпні інформації, головно від делеґатів клюбів, що брали участь у нарадах в Клівленді.

До нашої централі у Монтреалі та до наших клюбів напливають зголошення та запити в справі закладання нових Титанієвих Клюбів в тих місцевостях, де їх не було та в справі набуття нової серії шерів.

Як це приємно читати листи від наших піонерів з Альберти, від наших робітників у Судбура чи від хліборобів з Дакоти, від лікарів з Ілліной, що цікавляться справами набуття шерів СІТ-у та заложення Тит. Клюбів. А навіть з далекої Венесуелі та Бразилії приходять запити, прохають інформацій у повищих справах та питають, чи мали б можливість переслати гроші до Канади.

Натомість ще є великі українські осередки на терені ЗДА та Канади, у яких є мабуть поодинокі шеровці СІТ-у, однак необ'єднані у Тит. Клюби та часто ми нічого близче про них не знаємо, і тому прохаємо з усіх тих місцевостей зголошуватись до співпраці, помагати закладати клюби та удержувати з нашою Централею постійний зв'язок.

Ми розпочали велике діло та треба його допровадити до побідного кінця.

Реф. преси, інформацій та зв'язковий між Клюбами

● До протестантської церкви св. Бартоломея в Ню Йорку влетів голуб, який і літав по святині, аж поки не вдалося його зловити й випустити на волю. Вірні вважають це за добрий знак, бо голуб — символ миру.

Замість квітів на свіжу могилу незабутнього

ПАВЛУНЯ ГРИЦАКА

складають

на ІНВАЛІДІВ — $ 10.00

Ольга, Богдан ФОСТЯК
Марта, Роман ДАНИЛЮК

ТЕРНОПІЛЬСЬКІ МІЩАНИ-„КАВУНИ"

(Продовження зі стор. 2-ої)

хикнязя Рудольфа. Цю світлину зберігає мій тесть як цінну реліквію і вона є мабуть унікатом по цьому боці океану. І хоч світлина ця походить з часу, званого в історії фотографії даґеротипією, і хоч зуб часу залишив свої сліди, все ж таки ще добре збереглися обличчя і ноша наших дідів і прадідів. На світлині бачимо о. Василя Фортуну, пароха Тернополя в оточенні 15-ти міщан, членів церковного комітету (братаців). Вона зроблена на Свято-Успенському кладовищі на тлі каплиці, в якій видно чудотворний образ Пресвятої Богородиці.

Як видно на світлині, майже всі міщани носили високі чоботи, вбиралися в довгі чорні плащі. На білих кавчукових ковнірах в'язали темні „кокарди". На голові носили „циліндри" або „габіки", в руках палицю або парасолю з темного або білого полотна. Майже всі носили з собою табаку, якою один одного частували при зустрічах, щоб їх ніздря „благовонієм ісполнялися"... Жінки носили довгі спідниці й прасовані білі фартушки. На блюзках мали широкі, білі ковніри, шиї прикрашували коралями із золотими дукатами. Голови вив'язували хустками.

Значніші міщанські роди, видатні діячі культури і освіти

Тернопільські міщани проживали майже в усіх дільницях міста. Неначе вінком, оточували вони місто від Заруди через Новий Город, Замонастирем, Микулинецьке, Оболоння аж до Білогірської вулиці. Найбільшою компактною масою мешкали наші міщани в південно-східній і південній дільницях міста. Лише в таких дільницях, як Заруда і створений поляками Новий Світ, творили більшість поляки. Натомість центр міста, а головно вул. Руська була майже на 100 відсотків заселена жидами. Але були випадки, коли наші міщани задержували свої посілості серед, так би мовити, жидівського моря. Ось, наприклад, міщанин Бекесевич жив на т. зв. „долах", біля жидівської різні і жидівської школи („хайдеру").

Всі прізвища наших міщан були суто українські, за винятком хіба таких як Караїсь, що свідчило про його татарське походження. До найбільш численних, загальновідомих наших міщанських родів у Тернополі можна зачислити такі роди, як Чубаті, Кордуби, Бриковичі, Решетухи і Яримовичі. В Тернополі не було, мабуть вулиці, на якій не мешкав би хоч один з представників цих родин. До значніших міщанських родів нашого міста, що займались управою ріллі, ремеслом або творили інші професії, належали такі приблизно знані міщанські роди (подаю з пам'яті в поазбучному порядку): Абрамовичі, Абрамчуки, Артим'яки, Ваґани, Безкоровайні, Бекесевичі, Білянюки, Бліхарі, Бриковичі, Бролки, Вацики, Василишини, Войтовичі, Гринкевичі Грицини, Давидовичі, Демчуки, Довгані, Дубенські, Дякові, Дячуки, Завадовичі, Заплітні, Канюки, Кашуби, Караїсі, Кірили, Книші, Колодії, Колтики, Комаровські, Кордуби, Кордибани, Королюки, Коршовські, Кочерішки, Кравченюки, Киві, Кульчицькі, Кучерські, Кузьмовичі, Лисі, Литвини, Лушпінські, Майки, Мацькові, Марковичі, Миколаєвичі, Мисули, Михайловичі, Мурії, Настайки, Омецінські, Онуферки, Опановичі, Остап'юки, Острожинські, Паращуки, Постригачі, Ременюки, Решетухи, Рудики, Савуляки, Солевичі, Саї, Сатурські, Сеники, Сеньківські, Велев'яки, Трачі, Фалендиші, Фарміґи, Чубаті, Чубатії, Чумаки, Щурки, Юськевичі, Яримовичі і багато інших, яких, якщо поминув, прохаю в тернопільців вибачення. При цьому годиться зазначити, що тяжко перевести поділ міщан на різні професійні групи, бо бували випадки, що деякі ремісники мали поле і вели господарку. З другого боку, були міщани-рільники, які, у вільному від праці на ріллі часі, виконували інші зайняття. Вони були добрими столярами, теслями, кушнірами, кравцями тощо.

До загальновідомих міщан, що займались виключно господарством і вважалися за багатіїв серед мешканців Тернополя, були, між іншими такі: Андрій Сатурський, був. член міської ради, що проживав на Заруді. Він мав кілька пар добрих коней, провадив взірцево господарку, як на тодішній час, мав найкращі сільсько-господарські машини. Згинув трагічно під час першої світової війни, пробитий багнетом москаля за те, що не хотів дати йому одної зі своїх машин. З тієї родини вийшли гімназійні вчителі, інженери, священики тощо. При вулиці Брідській жила багатосімейна родина Кордубів, з якої теж вийшло багато визначних культурно-освітніх діячів. Найстарший син Кордубів, о. Петро, був довгі роки парохом у Мостах Великих. Він мав теж багато дітей. З його доньками були одружені відомі на Тернопільщині священики Курилас і Глуховецький. Із сестрою о. Кордуби одружився один з наших визначних учителів, дослідник нашої культури, приятель Івана Франка, Лука Гарматій. Його цінна археологічна збірка з нашої старовини, стала зав'язком Подільського музею в Тернополі, а його цінну бібліотеку передали його діти до тернопільської філії „Просвіти". На вул. Лисенка жила родина Муріїв (жінка Марія була донькою Кордубів). З донькою Муріїв одружений о. Андрій Стасюк, катехит тернопільських шкіл і відомий організатор „Марійських Дружин". Син Муріїв Петро, укінчений теолог, провадив взірцеву господарку і мав найкращі коні в Тернополі. Його коні дуже часто наймали похоронні заклади. З визначних міщанських родів варто згадати родину Чубатих з вул Веселої (біля парку), Острожинських з вул Монюшки, Бриковичів з вул Мандля і Замонастирем, родини Яримовичів з Микулинецької, Остап'юків і Вациків з Дороша і Кучерських з вул Білогірської.

(Кінець буде).

● **Марек Гласко,** молодий польський письменник, який дістав був у Варшаві нагороду за свої оповідання, став предметом атак органу компартії „Трибуна Люду" за оповідання, які нібито некорисно представляють життя робітників у Польщі. Гласко перебуває тепер у Парижі. Його оповідання, що вийшли у французькому перекладі, дістали прихильну оцінку в антикомуністичній французькій пресі, і це розлютило польських комуністів.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Квартальні збори Б-ва св. Володимира. Відд. 130, відбудуться в суботу, 12-го квітня 1958 р., о 8-ій год. веч., у приміщенні Укр. Кат. Ветеранів при 33 Іст 7-ій вул. Порядок зборів: перечитання протоколу, звіти фін. секретаря, Контр. Комісії і опікунів хворих, перечитання кореспонденції та завваги щодо 24-ої конвенції УНСоюзу. Перед зборами можна вплачувати членські вкладки. — І. Серединський, предс.; М. Коваль, фін. секр.; М Кравчук, кас.; І. Малець, рек секр.

ТОМАСТОН, Конн. — Управа Відд. 421 повідомляє своїх членів, що Місячні збори відбудуться в суботу, 12-го квітня 1958 р., о 8-ій год. веч., в українській залі. — П. Москалюк, предс.; Ф. Саяк, кас.; Ю. Береза, секр.

ДІТРОЙТ, Миш. — Відд. 146, ім. І. Франка, повідомляє своїх членів, що слідуючі Збори відбудуться в неділю, 13-го квітня 1958 р., о год. 1:30 по пол., в Укр. Амер. Осередку, при вул. Карпентер і Мітчел. Проситься усіх членів прибути на збори, обговорити деякі справи і привести нових членів. — М. Війтович, секр. Телеф.: TW 2-1195

НЮАРК, Н. Дж. — Управа Т-ва ім. М. Грушевського, Відд. 219, повідомляє, що Збори відбудуться в суботу, 12-го квітня 1958 р., о 7-ій год. веч. — М. Юров, секр.

ГЕМПСТЕД, Н. Й. — Т-во „Запорозька Січ", Відд. 327, повідомляє своїх членів, що Місячні збори, які нормально мали б відбутись в суботу, 12-го квітня, відбудуться тиждень пізніше, себто в суботу, 19-го квітня 1958 р. — Управа.

ГЕМТРЕМК, Миш. — Т-во ім. М. Шашкевича, Відд. 94, повідомляє своїх членів, що Місячні збори відбудуться в неділю, 13-го квітня 1958 р., о год. 1:30 по пол., в залі У. Д. Клюбу при 2376 Grayling St. Проситься членів прибути на збори. — А. Киба, рек. секр.

КЛІВЛЕНД, Огайо. — Т-во „Запорозька Січ", Відд. 251, подає до відома членам, що, з огляду на Великдень, дня 13-го квітня, Збори відбудуться в неділю, 20-го квітня, в церковній залі при W. 7th St., по Вел. Службі Божій. — Управа.

РАЧЕСТЕР, Н. Й. — Спеціяльні місячні збори Українського Народного Дому, Відд. 316, відбудуться в четвер, 10-го квітня 1958 р., о год. 8-ій веч. На порядку нарад, крім звичайних справ, буде дуже важлива справа ухвали попередніх зборів, про яку всі члени будуть докладно поінформовані для її остаточного вирішення. Через це присутність членів є не лише побажана, але й конечна. — Управа.

ФІЛАДЕЛФІЯ, Па. — Т-во „Мир", Відд. 324, повідомляє членів, що Звичайні місячні збори відбудуться в суботу, 12-го квітня 1958 р., о год. 7-ій веч. Просимо всіх членів прибути, вирівняти членські вкладки й поладнати деякі важливі справи. — Г. Бучко, предс.; І. Струк, секр.

НЮАРК, Н. Дж. — Т-во „Запорозька Січ", Відд. 371, повідомляє, що Місячні збори відбудуться в п'ятницю, 11-го квітня 1958 р., о 8ій год. веч., в Січовій залі при 506 S. 18th Ave. Прохається членів приходити на збори і платити свої вкладки. Також повідомляється, хто не має досі календаря „Свободи", то може купити на зборах. — І. Оверко, предс.; П. Заболоцький, кас.; Ю. Баранюк, секр.

ЕЛИЗАБЕТ, Н. Дж. — Б-во св. Михаїла, Відд. 142, повідомляє своїх членів, що Місячні збори відбудуться в суботу, 12 квітня 1958 р., в залі УНДому при 214 Fulton St. З причини відсутності предсідника, чвертьрічні збори не відбулися, тому всі справи відложені на ці збори. — М. Маркович, секр.

БРУКЛИН, Н. Й. — Т-во „Запорозька Січ", Відд. 325, подає до відома всім своїм місцевим і позамісцевим членам, що Місячні збори відбудуться в суботу, 12-го квітня 1958 р., о 8-ій год. веч., в залі УНДому при 216-218 Ґренд вул. Управа просить про численну участь, з огляду на важливість деяких справ. На зборах буде обговорена справа забави Т-ва. І. Малик, секр.

ШИКАГО, Ілл. — Повідомляється членів Б-ва св. Петра й Павла, Відд. 220, що Звичайні місячні збори відбудуться один тиждень пізніше, з причини свят Воскресения Христового, а саме, в суботу, 19-го квітня 1958 р., о год. 7:30 веч., в тій самій залі, де звичайно. — Г. Гаврилюк, предс.; Є. Блідий, кас.; Г. Гарасим, секр.

КЛІВЛЕНД, Огайо. — Б-во св. Василія Великого, Відд. 364, повідомляє своїх членів, що Місячні збори, які мали б відбутись 13-го квітня — перенесено на неділю, 20-го квітня 1958 р., з причини Великодніх Свят. Збори відбудуться, як звичайно, о 2-ій год. по пол., в УНДомі — 3161 East 93rd St. — Управа.

ШИКАГО, Ілл. — Б-во св. Юрія, Відд. 379, повідомляє своїх членів, що Місячні збори відбудуться в неділю, 13-го квітня 1958 р., в Союзовій залі, при 843 N. Western Ave., о 12-ій год. впол. Проситься членів прибути і вирівняти свої залеглості. Суспендовані члени, якщо вирівняють свої залеглості будуть прийняті наново. — А. Зборик, предс.; І. Малюк, кас.; М. Семків, секр.

РАЧЕСТЕР, Н. Й. — Місячні збори Т-ва „Запорозька Січ", Відд. 367, відбудуться в неділю, 13-го квітня 1958 р., о год 1:30 по пол., в Українсько-Американському Клюбі. Просимо, щоб усі члени явилися, бо є багато важливих справ до вирішення. Також просимо, щоб члени приєднували нових кандидатів у члени Т-ва і УНСоюзу. — К. Манківський, предс.; П. Дзюба, кас.; В. Попович, секр.

Вступайте в члени Українського Народного Союзу!

З глибоким сумом повідомляю, що в неділю вранці, 6-го квітня 1958 року несподівано, на удар серця, помер, на 58-му році життя, МІЙ ЧОЛОВІК

✝

проф. д-р ПОЛІКАРП ГЕРАСИМЕНКО

ПАНАХИДА по Покійному буде відправлена у ВІВТОРОК, 8-го КВІТНЯ, о 7-ій год. вечора, в похоронному заведенні П. Яреми в Ню Йорку.

В СЕРЕДУ, 9-го КВІТНЯ, о 9-ій год. ранку, в українській православній церкві св. Володимира в Ню Йорку, 14 вул. Іст, відбудуться ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ, після яких Тлінні Останки Покійного будуть перевезені на український православний цвинтар в Бавнд Бруку, Н. Дж., для вічного спочинку.

Горем прибита:
АННА ГЕРАСИМЕНКО — дружина

УПРАВА НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ім. ШЕВЧЕНКА в ЗДА

повідомляє з глибоким сумом Українське Громадянство про несподівану смерть невіджалуваної пам'яті

✝

проф. д-ра Полікарпа ГЕРАСИМЕНКА

науковця-хеміка та металюрга, дійсного члена Наукового Товариства ім. Шевченка в ЗДА і професора Нюйоркського Університету

Покійний помер 6-го квітня 1958 р., на 58 р. життя.

Невмолима смерть перервала працьовите життя людини високих особистих вартостей, та забрала українській вільній науці талановитого дослідника.

ПОХОРОНИ відбудуться в СЕРЕДУ, 9-го КВІТНЯ 1958 р., о 9-ій год. ранку, з каплиці похоронного заведення П. Яреми в Ню Йорку.

ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!

✝

Т-ВО УКРАЇНСЬКИХ ІНЖЕНЕРІВ АМЕРИКИ
з глибоким сумом повідомляє,
що дня 6-го квітня 1958 р., помер на 58 році життя
ЙОГО НЕЗАБУТНІЙ ЧЛЕН

бл. п. проф. д-р Полікарп ГЕРАСИМЕНКО

доктор природничих наук Університету в Празі, професор фізичної хемія Українського Вільного Університету, металюрґ Шкодових Заводів у Пілзні в Чехії, металюрг-дослідник United Steel Companies в Шеффілд в Англії, професор-дослідник металурґічного Відділу New York University, автор багатьох праць і наукових статтей в різних журналах Европи і США і т. д.

Нехай Американська Земля, що приютила нас бездомних скитальців, буде Йому легкою, а славна пам'ять по Ньому остане вічно живою між нами.

В годинах печалі
повідомляємо Українське Громадянство,
що дня 2-го квітня 1958 р.
помер ненадійно, на 64-му році життя,
знаний нашій Громаді, лікар

✝

д-р СТЕПАН РУБЕЛЬ

учасник визвольних змагань у рядах УГА,
кол. окружний лікар у Солотвині й Надвірній (Західня Україна).

Помер на становищі головного лікаря Шпиталя в Лярнед-Кензас.

Похорон відбувся дня 7-го квітня 1958 року в Лярнед із шпитальної Каплиці.

Горем прибиті:

ЛЮДМИЛА — дружина
ЄВГЕНІЯ — донька
АНТІН — внук
ВОЛОДИМИР — брат, з дружиною
ІВАН — брат, з дружиною
ЯРОСЛАВ — братанич, з дружиною
ВОЛОДИМИРА — братова, з доньками і зятями

● РОЗШУКИ ●

ЮХИМА М. ШПИЛЬОВОГО з дружиною ВАРВАРОЮ (нар. Маринич) пошукує родина. Коли б хто знав їх місце перебування просимо написати на адресу:
Ivan M. CHINCHENKO
5421 S. Morgan Street
Chicago 9, Illinois, USA
Українські газети в Південній Америці та в Австралії, просимо передрукувати це оголошення.

Пошукую брата ВОЛОДЬКУ СТАДНИЧУКА, з села Пнивно на Холмщині. Під час 2-ої світової війни перебував: Rithergut in Groscharlmansdorf, bei Freiberg, Saksen, Німеччина. Хто знав би про нього, або він сам, прошу писати на адресу:
Іван СТАДНИЧУК
Eastport, P. O. Box 369
Long Island, New York
Заграничні часописи прошу передрукувати.

П. Надя Струмінська пошукує своїх рідних і знайомих:
1. Ярослав КУЗЬМІВ, кол. дир. учительської семінарії у Львові;
2. Ярослава КУЗЬМІВ, його дружина;
3. Роман КУЗЬМІВ, студент зі Львова;
4. Клим МОРОЗ, учитель з Красного;
5. Софія ТАТАРИНСЬКА, вдова по священику з Бродів;
6. Іванна СКУБА, стало замешкала в ЗДА від 1902 року;
7. Володимир ЮРКІВСЬКИЙ, в ЗДА від 1910 року.
Проситься всіх тих осіб, або їх знайомих, подати свою адресу.
Голоситись:
S. H. BOHUSH
Box 1039, G. P. O.
New York 1, N. Y.

Михайло Данилів, по-батькові Тимофей пошукує тету ФЕСЮ ГРИНІВ, по мужові ГАЛЯТУС, яка 1910 р. виїхала з с. Воля Задеревецька до Шикаґо і переписувалась до 1939 р. Маю цікаві відомості з дому. Хто з її родини знає про неї, або вона сама, прошу писати на адресу:
Mychajlo DANYLIW
9528 109 a Ave.
Edmonton, Alta, Canada

Николай Андрійович Николенко, нар. 1896 р., родом з Грушевських Хуторів, района волости Криченської, виїхав з Катеринославського уізда і Катеринославської губернії. Лишив на Україні брата старшого Олександра Андрійовича Николенка і сестру Лукирію. Найменша його кохана сестра, нар. 1903 р., яка його розшукує. До війни 1940 р. надсилав листи на Україну. За ближчими інформаціями, прошу голоситись на адресу:
Iwan BUCZYNSKYJ
1149 New Hempsher
Lincoln, Nebr.

ТАРЗАН, ч. 4040. Небезпека з усіх боків.

Невдоволений Тарзан вже збирався зробити так, щоб ворог замовк...

Аж тут нагло вартовий кинув рушницю і побіг до табору з криком!

Негайно виявилася з-за корчів і причина його страху... жерці Зімби!